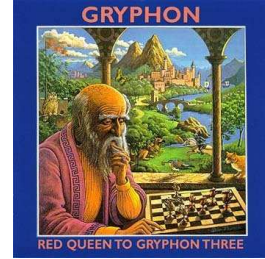


משחק סימולטאני

"הֶרְגָּלִי הוא פחות הערך מכולם. שחקני צמרת מעדיפים רץ על פני פרש. צריח שקול כנגד רץ ופרש גם יחד. המלכה חשובה יותר משני צריחים. והמלך? על המלך אבא לא הספיק להסביר, היה עלינו לארוז הכל ולנסוע..." (אלכס אפשטיין, הֶרְגָּלִי)

משחק השחמט, שמקורו כנראה בצפון מערב הודו במאות הראשונות לספירה, הגיע עם הכיבוש המוסלמי במאה השמינית לספרד, משם עבר לאיטליה ולשאר ארצות אירופה. בדומה למתמטיקה, מתאפיין המשחק במחשבה סדורה ובהגיון צרוף, ביופי צורני, ובאלגנטיות. מאפיינים אלו באים לידי ביטוי ביצירה **מלכה אדומה לגריפון 3** (Red Queen to Gryphon Three), אלבומה השלישי של להקת הרוק המתקדם הבריטית Gryphon, משנת 1974.



הגריפון - חיה מיתולוגית בעלת גוף אריה ראש עיט אזני חמור וכנפי נשר - מסמל את ה'סיטי של לונדון' ופסליו נמצאים בכל גבולות ההפרדה בין הסיטי ובין שאר חלקי העיר. להקת גריפון (מין משחק מילים על החיה המיתולוגית ועל אלמנט הצליל) החלה את דרכה כלהקת פולק בריטית, אך עד מהרה הגדירה לעצמה מקום יחודי בנוף הרוק המתקדם הבריטי. באלבומה השני עשתה הלהקה צעד גדול קדימה, בהלחנה בעיבוד וביצוע, במיוחד ביצירת הנושא הנפלאה Midnight Mushrooms התופסת את צידו הראשון של התקליט. הרכב הלהקה כלל את ריצ'ארד הרווי בקלידים חלילית וקֶרְמְהוֹרְן (מין כלי נשיפה גדול ודי מוזר), בראיין גאלנד בקֶאסוֹן וקֶרְמְהוֹרְן, גריימי טיילור ופיליפ נאסטור על הגיטרות והבס, ודיוויד אוברלה בכלי הקשה.

האלבום השלישי, בו אנו עוסקים, הינו יצירת קונספט אינסטרומנטלית, בעלת יסודות תמטיים מובהקים, המפגישה רוק, פולק אנגלי ומוסיקה קלאסית-בארוקית. ארבעת חלקי היצירה מפרשים את משחק השחמט על ידי פיתוח של נושאים מוזיקאליים שונים. החלק הראשון מציג את מהלכי הפתיחה של המשחק, החלק השני עוקב אחר התפתחות הקרב, והקינה בחלקה השלישי של היצירה מבשרת את קיצה הקרב של ההתמודדות - מהלך ה'מט' המכריע של החלק הרביעי.

ביצירה זו הביאו חברי הלהקה את השכלתם המוזיקאלית ואת יכולת ההלחנה והביצוע שלהם לידי שיא. באלבום נעשה שימוש מסיבי בהרמוניות פוליפוניות, ובמשקלים אסימטריים מתחלפים. העיצוב האלגנטי והסטריילי של היצירה מחזד את אופיו המאופק והמעודן של קרב השחמט. יחד עם זאת, מביאה היצירה לידי ביטוי את מגוון התחושות הרוחשות מתחת לפני השטח. זהו אולי אלבום הרוק המתקדם ה'יפה' ביותר שאני מכיר. יש הטוענים כי הוא יפה מדי, לא מספיק מוזר, וממילא פחות מעניין. כך או כך, התקליט מוכיח כי א' בסדר וניקיון לא בהכרח מפריע לצינון 'מעולה' באומנות.

להקה נוספת, מפורסמת הרבה יותר, ששילבה בין פולק בריטי לרוק, הייתה Jethro Tull בהנהגתו של החלילן איאן אנדרסון, הפועלת עד היום. לעניות דעתי, נופלת ג'את'רו טאל בכל פרמטר שהוא מגריפון. לסיום נציין, כי מעניין יהיה להשוות את היצירה עם האלבום Mind Volume I של להקת Isildurs Bane השוודית, המתכתב אף הוא עם משחק השחמט.

"...אני יוצא לריצת בוקר וחולף ברובעי העיר האחרים ורואה אנשים השונים כמעט מן האנשים שאני מכיר ומכוניותיהם איטיות וחולפות לעתים בנתיבי ריצתי וכלביהם כמעט לא רודפים אחרי מפני שגם הם מבינים שאיני זר ביניהם, ואני אומר לעצמי, המקום הזה כה דומה למקום שאני מכיר, עד שאני חוזר במהירות לביתי ופותח את לוח העץ הישן" (שם)